

Proloog: Taal verzamelen in de 21e eeuw	15
Deel 1: Geld maakt (niet) gelukkig	19
Les 1: Een rekening openen	20
Functies: irritatie uitdrukken	21
uitdrukken dat je iets nonsens vindt	21
Les 2: Wat doet u met uw geld?	29
Grammatica: perfectum met 'hebben' of 'zijn'?	30
'hebben' ≠ 'zijn'	31
Les 3: Bent u goed verzekerd?	35
Grammatica: perfectum met dubbele infinitief: 'hebben' of 'zijn'?	36
Deel 2: Hier voel ik me thuis	41
Les 1: Een nieuw huis	42
Functies: raad geven	42
iets helemaal niet goedvinden, absoluut niet accepteren	43
Les 2: Steeds meer huizen	49
Grammatica: wanneer perfectum / wanneer imperfectum?	50
het gebruik van het perfectum: tips	50
Les 3: Een dak boven je hoofd	54
Functies: een verklaring of argument later toevoegen	55
Grammatica: conjuncties van tijd	56
toen ≠ als	57
Deel 3: Aan het werk	65
Les 1: Op zoek naar een nieuwe baan	66
Functies: uitdrukken hoe zeker iets is	67
iemand om uitleg vragen	67
iemand bedanken	67
Les 2: Solliciteren is jezelf verkopen	75
Functies: iemand aanspreken en groeten in een brief	77
Grammatica: plusquamperfectum: vorming	78
plusquamperfectum: gebruik	78
vaak gebruikte conjuncties bij het plusquamperfectum	78
Les 3: Sollicitatietips	87
Grammatica: elkaar / mekaar en zich	89
imperfectum om een hypothese uit te drukken (irrealis)	89

Deel 4: Dat zal je leren

Les 1:	Studeren voor een examen	96	
	Functies: geen hoop of moed meer hebben	96	
		pijn uitdrukken	97
Les 2:	Leren studeren	102	
	Grammatica: hulpwerkwoorden met of zonder 'te'?	104	
		enkele andere constructies met 'te' + infinitief	105
Les 3:	Iedereen is slim	111	
	Grammatica: werkwoorden met 'te' in het perfectum	114	
		Conjuncties van gevolg en doel	114

Deel 5: Nieuwe bezems vegen schoon

Les 1:	Het huishouden doen	134	
	Functies: vragen om iets te affirmeren, te bevestigen	135	
		uitdrukken dat je iets niet belangrijk vindt	135
		antipathie of aversie uitdrukken	135
Les 2:	Energie besparen	140	
	Grammatica: woordvolgorde in de hoofdzin	142	
		woordvolgorde in de bijzin	142
Les 3:	Huisman zonder huisvrouw	147	
	Functies: zich verontschuldigen	148	
	Grammatica: scheidbare / onscheidbare werkwoorden	148	
		scheidbare werkwoorden: plaats in de hoofdzin	149
		scheidbare werkwoorden: plaats in de bijzin	149

Deel 6: Kunst met een grote K

Les 1:	Kunst en cultuur	158	
	Functies: iets betreuren, iets jammer vinden	159	
		(nog) niet weten welke beslissing te nemen, twijfelen	159
		bij spreken om hulp vragen	159
Les 2:	Op de planken	165	
	Grammatica: pronomina die 'bezit' uitdrukken	166	
		verwijzen met 'die' of 'dat': een woord accentueren	167
		conjuncties van toegeving	167
Les 3:	De achtste kunst	172	

Deel 7: Een gezonde geest in een gezond lichaam

Les 1:	Naar de sportclub	186	
	Functies: verrassing uitdrukken	187	
		iets of iemand omschrijven	187
	Grammatica: ER 1: 'er' met een onbepaald subject	187	
		of 'er' zonder subject	187
		ER 2: 'er' = een plaats	188

Les 2:	Bewegen is gezond	195
	Grammatica: ER 3: 'er' in combinatie met een prepositie	197
	ER 3: enkele opmerkingen	198
Les 3:	Vrije tijd in de lage landen	205
	Grammatica: ER 4: 'er' in combinatie met een hoeveelheid	206
 Deel 8: Ga je eigen weg		 213
Les 1:	Een hotelkamer reserveren	214
	Functies: uitdrukken dat iets je helemaal niet kan schelen	215
	uitdrukken dat je uiteindelijk iets aanvaardt, ook al ben je het er niet mee eens	215
Les 2:	Geen weg terug?	221
	Grammatica: het middenstuk: volgorde van de zinsdelen	223
Les 3:	De wereld is van iedereen	230
	Grammatica: wat is een bijwoordelijke bepaling?	232
	het middenstuk: volgorde van de bijwoordelijke bepalingen	232
	conjuncties van reden	233
 Deel 9: Zo gezond als een vis		 251
Les 1:	Ziek zijn	252
	Functies: opluchting uitdrukken, uitdrukken dat je zorgen voorbij zijn	254
	dreigen, iemand bang maken	254
	signaleren dat je iets niet begrepen hebt	254
Les 2:	Eet je gezond?	264
	Grammatica: waaraan / aan wie, waarop / op wie ...	267
	waar + prepositie: opmerkingen	267
Les 3:	Beslissen over leven en dood	273
	Functies: meevoelen met iemand als iemand anders overleden is	275
	Grammatica: beide(n) - allebei - alle twee	276
	'wat' en 'wie' als relatief pronomen	276
 Deel 10: Maakt liefde blind?		 283
Les 1:	Ik hou van jou	284
	Functies: uitdrukken dat je triest bent	285
Les 2:	Tot de dood ons scheidt?	289
	Grammatica: 'zullen' als hulpwerkwoord van modaliteit	291
Les 3:	Kussen of niet kussen? Dat is de vraag.	300
	Grammatica: conjuncties van voorwaarde	301

Deel 11: Blaffende honden bijten niet

Les 1:	Dieren zijn vies	310
	Functies: iets identificeren	311
	vragen om stil te zijn	311
Les 2:	Huisje, boompje, beestje	316
	Grammatica: negatie van al + ooit, iets, ergens, iemand	318
Les 3:	Terug naar de natuur	323
	Grammatica: wie ... ook, wat ... ook, hoe ... ook	324
	conjuncties van verhouding	325

Deel 12: Het beloofde land

Les 1:	Het avontuur is voorbij	334
	Functies: vreugde, blijdschap uitdrukken	334
	meevoelen met iemand	335
	ergernis, boosheid uitdrukken	335
Les 2:	Mag dat?	339
	Grammatica: passieve zinnen: vorming	342
	passieve zinnen: opmerkingen	343
Les 3:	Leven in een ander land	349
	Grammatica: conjuncties van vergelijking	351
	de formele conjunctie 'noch'	351

Bijlagen

Bijlage 1:	Alfabetische lijst van onregelmatige werkwoorden	369
Bijlage 2:	Overzicht van onregelmatige werkwoorden volgens type	375
Bijlage 3:	Alfabetisch overzicht van de behandelde conjuncties	377
Bijlage 4:	Alfabetische lijst van de behandelde taalfuncties	379
Bijlage 5:	Index grammatica	380
Bronvermelding		382

Geld maakt (niet) gelukkig

Een rekening openen

Kijk naar de soapaflevering van deel 1. Lees daarna het tekstje hieronder.

Het grote taalavontuur is begonnen! In het geheim hebben X862, V111 en A321 zich in de 21e eeuw gevestigd. Hun eigen naam hebben ze vervangen door een naam die in deze eeuw gewoner klinkt. A321 is een kritische kunstenaar geworden. Hij noemt zich Anton. V111 gaat studeren en heet nu Vera. Ze heeft een prachtige glimlach, en haar tong is haar sterkste wapen. X862 is nu Xavier. Hij is een man met veel levenservaring. Daarom is hij de leider van de expeditie. In deze eeuw is hij gepensioneerd en alleen. Zonder zijn vrouw voelt hij zich een beetje eenzaam. Haar dood was een groot verlies voor hem.

Anton, Vera en Xavier bespreken altijd alles met z'n drieën, bijvoorbeeld welke strategie ze zullen volgen om taalmateriaal uit de 21e eeuw te verzamelen. Daarover hebben ze vandaag overlegd. Straks gaan ze naar de bank: Xavier om een rekening te openen, Anton en Vera om op zoek te gaan naar financiële termen.

Xavier, Anton en Vera bespreken hun geldprobleem.

- Vera Dus jij wilt naar de bank gaan, daar een aktetas vol geld op tafel gooien en vragen: 'Kunt u dit op een rekening zetten?' Wat een flauwekul! Dat kan toch niet.
- Xavier Nee?
- Vera Natuurlijk kan dat niet. Wat een onzin! We zitten wel in de 21e eeuw, maar dat betekent nog niet dat de bankbediendes hier stom zijn. Dit is zwart geld, er zijn geen belastingen op betaald. Dit geld bestaat eigenlijk niet!
- Anton Sst! Mag ik even?
- Vera We moeten een oplossing vinden.
- Xavier Euh ...
- Anton Hallo, mag ik even?
- Vera Het geld investeren, in een huis bijvoorbeeld.
- Anton In godsnaam, hou nu toch eens op! Xavier, ik lees hier dat je geen zwart geld mag hebben. En aangezien je het niet mag hebben, kun je het dus ook niet op een rekening zetten.
- Vera Ik weet het: we huren een safe!

Xavier wil een rekening openen.

- bediende Kan ik u helpen?
- Xavier Ik zou graag een rekening openen.
- bediende Wat voor een rekening?
- Xavier Wel ja, euh, gewoon een rekening waar ik een beetje kleingeld op kan storten ...
- bediende Euh ... Een gewone rekening dus. U zult een rekeningnummer krijgen dat u moet gebruiken als u geld wilt overmaken.

Xavier bediende Geld overmaken?
 Ja, **overschrijven**: van de ene rekening naar de andere.

Xavier bediende Maar ik heb toch maar één rekening?
 Ja, natuurlijk. Maar stel dat u bijvoorbeeld uw elektriciteitsrekening moet betalen. Dat doet u toch niet **contant**!

Xavier bediende Nee?
 Nee, dat doet u gewoon met een **overschrijving**.

Xavier bediende Ik hoef dus niet met **gepast geld** naar ...
 Nee meneer, dat hoeft niet. **Cash** betalen is toch al lang verleden tijd. Hebt u nog niet gehoord van **elektronisch bankieren**? Dat is nog makkelijker. Dan kunt u alles regelen via de computer. Geen cash meer nodig!

Xavier bediende Ach ja, natuurlijk.
 Als u uw **betaalpas** hebt, kunt u daarmee beginnen.

Xavier bediende Betaalpas?
 Ja, dat is een **bankkaart** waarmee u bijvoorbeeld ook geld kunt **opnemen** aan een **geldautomaat**.

Xavier bediende Aan elke geldautomaat?
 Ja hoor, en die kaart is **geldig** in heel Europa.

Xavier Fantastisch.

irritatie uitdrukken

**in hemelsnaam
 in 's hemelsnaam**

Doe **in ('s) hemelsnaam** gewoon!

**in godsnaam
 nu toch eens**

Ben je de aktetas kwijt? Hoe is het **in godsnaam** mogelijk!
 Hou **nu toch eens** op met ruzie maken!

uitdrukken dat je iets nonsens vindt

Nonsens.

Zegt hij dat hij 5000 euro per maand verdient? **Nonsens!**

**Onzin.
 Wat een onzin!
 Dat is onzin.**

Volgens Leo kun je in twee weken Nederlands leren. **Wat een onzin!**

Flauwekul. (informeel)
**Wat een flauwekul!
 Dat is flauwekul.**

Piet denkt dat je van wortels eten beter gaat zien, maar dat is natuurlijk **flauwekul!**

Wat bedoelt een Nederlander met *pinnen*?

Geld uit de muur halen noemt men in Vlaanderen vaak geld 'afhalen'. In Nederland zeggen ze meestal 'pinnen'. Dat woord komt oorspronkelijk van een afkorting. In het woord pin-code staan de letters *pin* voor *Personal Identification Number* en dat is de code die je ingeeft als je met je bankkaart (in Nederland een *betaalpas*) wil betalen. Pinnen betekent dus: elektronisch betalen in een winkel of aan een geldautomaat geld opnemen.

woordenlijst deel 1 les 1

de aktetas	het avontuur	bespreken*	cash	aangezien
de bankkaart	het geheim	investeren	contant	een rekening openen
de belasting	het kleingeld	opnemen*°	eenzaam	elektronisch bankieren
de betaalpas	het verlies	overleggen	geldig	geld op een rekening zetten
de cash	het wapen	overmaken°	kritisch	het zwart geld
de ervaring		overschrijven*°	stom	het gepast geld
de expeditie		storten		in godsnaam
de flauwekul (informeel)		vestigen (r)		in hemelsnaam
de geldautomaat				
de glimlach				
de leider				
de nonsens				
de overschrijving				
de safe				
de strategie				
de term				

oefeningen

1 Luister opnieuw naar de dialogen van les 1. Kies telkens de enig juiste uitspraak: a, b of c.

- Zwart geld is geld waarop geen belastingen zijn betaald.
 - Zwart geld bestaat niet.
 - De enige oplossing is: het geld investeren in een huis.
- Met een overschrijvingsformulier kan Xavier bijvoorbeeld de elektriciteitsrekening contant betalen.
 - Als Xavier de elektriciteitsrekening met een overschrijving betaalt, heeft hij geen cash nodig.
 - Met een overschrijvingsformulier kan Xavier geld van de elektriciteitsmaatschappij overschrijven naar zijn eigen rekening.

1

2

3. a. Volgens de bankbediende kan Xavier ook thuis geld opnemen als hij een computer heeft.
- b. Elektronisch bankieren kan volgens de bankbediende alleen in een bankkantoor.
- c. Volgens de bankbediende kan Xavier ook via de computer rekeningen betalen.

3

2 Welke reacties zijn mogelijk?

1. Geld sparen? Dat vind ik stom. Geld moet je uitgeven.
 - a. Wat een onzin!
 - b. In godsnaam! Wat een flauwekul is dat?
 - c. Waarom zwijg je? Zeg nu toch eens iets.
2. Jij vertelt alleen maar flauwekul.
 - a. Wees toch eens wat vriendelijker.
 - b. Wat heb je in 's hemelsnaam gedaan?
 - c. Dat klopt, complete nonsens is het!
3. Geloof jij alles wat hij zegt?
 - a. Ja. Dat klopt allemaal.
 - b. Wat je zegt is onzin.
 - c. In hemelsnaam! Zwijg nu toch eens!

1

2

3

3 Wat betekent ongeveer hetzelfde?

1. eenzaam	a. cash
2. de term	b. het woord
3. aangezien	c. het plan
4. de leider	d. omdat
5. contant	e. afhalen / pinnen
6. opnemen	f. alleen
7. bespreken	g. de baas
8. de strategie	h. overleggen

1

2

3

4

5

6

7

8

4 Welk woord past niet in het rijtje? Doorstreep het.

1. vestigen - storten - overmaken
2. de flauwekul - de ervaring - de onzin
3. de geldautomaat - de betaalpas - de bankkaart
4. de safe - het wapen - de aktetas
5. het avontuur - de expeditie - de glimlach
6. kritisch - gepast - zwart

5 Welk woord past het best?

- In deze drankautomaat kunt u alleen ... gebruiken, hij geeft geen geld terug.
 - gepast geld
 - kleingeld
- Als je die tekst ... leest, dan zul je merken dat er nog veel fouten in staan.
 - geldig
 - kritisch
- U kunt een rekening ... door dit formulier in te vullen.
 - openen
 - overmaken
- Dat Xavier de aktetas met geld kwijt is, is een groot ... voor de expeditie.
 - geheim
 - verlies

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

6 Probeer de juiste woorden in te vullen. Luister naar de cd om je antwoorden te controleren.

ruzie in de bank

- klant Dag meneer, ik zou graag deze 50 cent op mijn r...
 storten.
- bediende 50 cent? Dat kan niet.
- klant Waarom niet?
- bediende Dat is te weinig.
- klant Wat een o... . Ik mag mijn eigen geld toch op de bank
 z... ?
- bediende Natuurlijk, maar 50 cent is te weinig. Dat doen we
 niet.
- klant Wat een f... .
- bediende Het spijt me, maar het kan niet anders.

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

aan een geldautomaat

- Meneer Schmidt Pardon, bent u klaar?
- Mevrouw Top Euh nee, ik wil aan deze automaat geld o... , maar hij
 wil mijn b... niet accepteren. Zou u het eens willen
 proberen?
- Meneer Schmidt Met uw kaart?
- Mevrouw Top Ja, alstublieft.
- Meneer Schmidt Bent u klant bij deze bank?
- Mevrouw Top Nee, maar ik kan mijn kaart toch bij alle banken
 gebruiken? Die is toch overal g... ?

5 _____

6 _____

7 _____

Meneer Schmidt Dat denk ik wel.
 (...)

 Meneer Schmidt Oei!
 Mevrouw Top Wat gebeurt er?
 Meneer Schmidt Uw kaart blijft in de machine zitten.
 Mevrouw Top Hoe is het i... mogelijk! En ik heb c... geld nodig.
 Meneer Schmidt Mijn vrienden zitten in een café te wachten.
 Meneer Schmidt U hebt wel pech, hè?
 Mevrouw Top Zeg dat wel. Verdorie, waar is hier die bankdirecteur?

eenzame harten

Gerda Wat doet u precies?
 Frank Ik werk bij een bank. Ik geef cursussen elektronisch
 b... .
 Gerda Mmm. Interessant.
 Frank Ja, en ik help sommige mensen met hun o... en ik
 breng andere mensen naar hun s... .
 Gerda Mmm.
 Frank En ik b... de financiële g... van onze klanten met de
 directeur.
 Gerda Heel interessant allemaal.
 Frank Ja. Zal ik een rekening voor u o...?
 Gerda Nee, dank u. Ik heb al genoeg a... in mijn leven.

8
9
10
11
12
13
14
15
16

7 Op welke manieren kun je betalen? Elk puntje is een letter. De ij is één puntje.

1. Je kunt c of c . . . betalen.
2. Je kunt geld o of geld o
3. Je kunt met k betalen.
4. Je kunt met je b betalen.
5. Je kunt met g g betalen.

1
2
3
4
5

8 Welk woord past in beide contexten? Let ook op de vorm.

1. – Ik weet zeker dat hij thuis is: ik heb hem al tien keer gebeld maar hij ... de telefoon niet ... !
 – Kan ik met deze kaart ook geld ... in het buitenland?
2. – Er zijn twee minder positieve dingen aan wonen in België: het slechte weer en de hoge ...
 – Sinds kort moet iedereen milieu... betalen.
3. – Denk goed na als je je examen invult. Maak geen ... fouten.
 – Ik ben mijn autosleutels kwijt! Wat ... van me!
4. – Een politieagent mag zijn ... alleen gebruiken als dat echt nodig is.
 – Ook een gewoon keukenmes kan een gevaarlijk ... zijn.

1
2
3
4

5. – Professor Mol gebruikt te veel technische ..., en dat maakt zijn lessen nogal moeilijk.
 - We proberen zo weinig mogelijk grammaticale ... te gebruiken.
6. – Die nieuwe firma heeft zich ... in het centrum van de stad.
 - Na zijn pensioen heeft hij zich in Spanje
7. – De ... van Suske en Wiske werden vroeger allemaal getekend door striptekenaar Willy Vandersteen.
 - Midden in de nacht kwamen we aan in Rotterdam. En toen moesten we in de regen nog op zoek naar een hotel. Wat een ... was dat, zeg!
8. – Als ik zo veel geld moet uitgeven, wil ik eerst met mijn vrouw ... om haar mening te kennen.
 - U mag dat niet alleen beslissen, Jansen. U moet eerst met uw baas
9. – Xavier is de leider van de ... naar de 21e eeuw.
 - Pascal is met zijn vrienden op ... geweest in Alaska. Ze hebben een lange tocht gemaakt, maar geen enkele ijsbeer gezien.

5	
6	
7	
8	
9	

9 Welke woorden bedoelen we?

1. op een bepaalde plaats gaan wonen	zich ergens v...	1
2. geld waarop geen belastingen betaald zijn	het z...	2
3. sterke kast om belangrijke dingen of geld in te stoppen	de s...	3
4. geld van de ene rekening op de andere zetten	geld o...	4

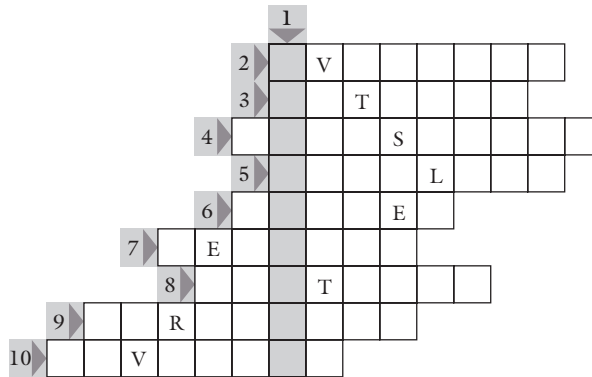
1	
2	
3	
4	

10 Zoek de woorden. De laatste letter van het woord links is telkens de eerste letter van het woord rechts. Het aantal punten is het aantal letters.

1. dat heb je als je iets al vaker hebt gedaan **G** machine waaruit je geld kunt halen

2. het verliezen **S** geld op een rekening zetten

11 Vul de puzzel in.

verticaal:

1 Xavier leidt de expeditie hij de oudste is.

horizontaal:

- 2 iets onverwachts dat je meemaakt
- 3 kleine, niet te dikke tas voor papieren of belangrijke documenten
- 4 een firma met geld steunen omdat je hoopt dat je later een deel van de winst krijgt
- 5 een lach die je ziet maar niet hoort
- 6 iemand die een groep leidt
- 7 zo voel je je als je geen vrienden of familie hebt
- 8 dat ben je als je veel nadenkt en opmerkingen geeft
- 9 de manier waarop je iets doet of wilt doen
- 10 dat krijg je door iets vaak te doen

12 Weet je nog hoe het moet?

a) Maak het participium.

 studeren → *gestudeerd*

- 1. werken:
- 2. gooien:
- 3. koken:
- 4. bellen:
- 5. reizen:
- 6. antwoorden:
- 7. ontmoeten:
- 8. uitleggen:
- 9. openmaken:
- 10. veranderen:

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

b) Vul het juiste participium in.

(studeren) → *Paolo heeft economie ~~gestudeerd~~.*

1. (dansen) Met oudejaar hebben we de hele nacht
2. (leren) Jan heeft op school zijn eerste Franse woordjes
3. (leven) In welke eeuw heeft Rubens ... ?
4. (zetten) Ik heb de vaas op de kast
5. (trouwen) Op 2 februari 2002 zijn Máxima en Willem-Alexander
6. (leggen) Xavier heeft de documenten op tafel
7. (verhuizen) Nadat zijn vrouw was gestorven, is hij naar een andere stad
8. (vertellen) Je hebt me nog niet ... wat je vorig weekend gedaan hebt.
9. (uitnodigen) Waarom heb je je moeder niet ... ? Hebben jullie ruzie?
10. (invullen) Als u het formulier hebt ..., dan mag u het in deze doos doen.

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

ATTENTIE In bijlage 1 vind je alle frequente onregelmatige participia.

Wie niet rijk is moet slim zijn.

Hugo Claus

Wat doet u met uw geld?

Als je veel verdient en weinig **uitgeeft**, kun je sparen. Je kunt je geld dan bijvoorbeeld op de bank zetten. Maar wie te veel geld uitgeeft, die moet **besparen, zuiniger** gaan leven dus. Dat kan op **allerlei** manieren. Je kunt bijvoorbeeld **overwegen** de verwarming lager te zetten en een dikkere trui te dragen. Je kunt natuurlijk ook kraanwater drinken in plaats van mineraalwater, of gewoon lekker thuis eten en niet in een restaurant. Dat kan u allemaal veel geld **opleveren**. U zult verbaasd zijn over het **bedrag** dat u op het einde van de maand nog op uw rekening hebt staan.

1 De Belg leeft niet van brood alleen

Belgen zijn over het algemeen **stevige** spaarders. Volgens cijfers van de Belgische Vereniging van Banken spaarden ze in 2000 netto gemiddeld 12,7 procent van hun **beschikbare** inkomen. **In vergelijking met** vijf jaar daarvoor is dat een daling met 5 procent. Toch blijft het beduidend meer dan in de buurlanden: de Nederlanders sparen bijvoorbeeld amper 2,4 procent. Maar een verplichte vorm van pensioensparen zorgt ervoor dat ook de Nederlanders een aardig **appeltje voor de dorst opzij houden**.

stevig: (hier:) groot

een appeltje voor de

dorst: geld dat je spaart voor later

opzij houden: aan de kant houden, sparen

1 'Nederlanders **ontkennen** gierig te zijn'

Maryam Salehi Toiserkani (28) komt uit Teheran, Iran. In Nederland werkt ze als marketingcoördinator bij Siemens Building Technologies:

Ik wil niet generaliseren, maar **aan** de **gierigheid** van sommige mensen hier zal ik nooit **wennen**. Het wordt 'zuinigheid' of '**slim met** je geld **omgaan**' genoemd. Nederlanders weigeren **toe** te **geven** dat ze gierig kunnen zijn. Niet alleen voor anderen, maar ook voor zichzelf. Laat de mensen hun koffie zelf betalen op kantoor en het koffieverbruik zal **drastisch verminderen**. Als ze niet voor koffie hoeven te betalen, drinken ze stukken meer. Hier in Nederland **trakteren** ze minder en **geven** ze minder **rondjes** dan in Iran. Als een Nederlander je uitnodigt, **ga je ervan uit** dat je **van tevoren** eerst thuis moet eten. Terwijl ze het in Iran juist heel leuk vinden als je bij hen komt eten. Ik moet er nog steeds aan wennen dat de ober bij iedereen langs gaat om apart **af te rekenen** als ik met een groep vrienden uit ben.

ontkennen: zeggen dat iets niet waar is

gierigheid: het te zuinig zijn

slim: intelligent, verstandig

drastisch: enorm

trakteren: iets te eten of te drinken betalen voor iemand anders

een rondje geven: een drankje betalen voor iedereen die aanwezig is

ervan uitgaan:

vertrekken van een idee,

iets gewoon vinden

afrekenen: de rekening van iets betalen

PERFECTUM MET 'HEBBERN' OF 'ZIJN' ?

Als je moet kiezen tussen 'hebben' en 'zijn', volg dan altijd de onderstaande manier van denken. De cijfers in het schema verwijzen naar de uitleg op de pagina hiernaast.

Hoe werkt het schema?

Stel jezelf altijd de volgende vragen, in deze volgorde:

A "Gaaf het om een werkwoord van beweging?"

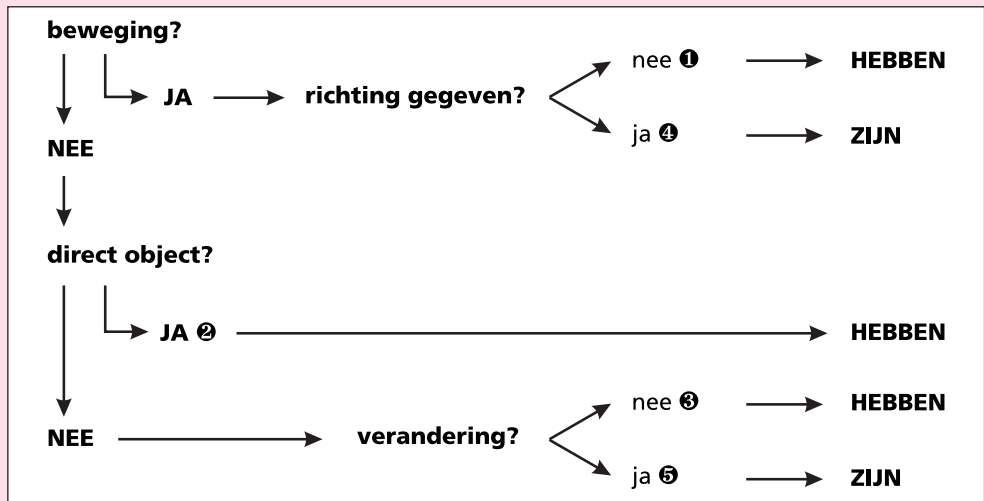
Antwoord = Ja → Kijk dan of er ook een richting gegeven is en maak de juiste keuze tussen 'hebben' en 'zijn'.

Antwoord = Nee → Ga dan naar de volgende vraag.

B "Staat er een direct object in de zin of kan er een staan?"

Antwoord = Ja → Gebruik dan 'hebben'.

Antwoord = Nee → Kijk dan of het subject van de zin een soort 'verandering' meemaakt en maak de juiste keuze tussen 'hebben' en 'zijn'.

Nooit zeggen: "Ik heb geen geld." Je moet altijd zeggen: "Daar kan ik op het ogenblik nog geen geld voor vrijmaken."

Gerard Reve

PERFECTUM MET 'HEBBEN' OF 'ZIJN'?

HEBBEN (80%)

- ① Anton **heeft** de hele ochtend **gefiets**t.
We **hebben** 3 uur **gevlo**gen.

werkwoorden die een beweging uitdrukken, zonder dat de richting gegeven is

- ② Vera **heeft** een politieagent **gezien**.
Xavier **heeft** **gegeten**.

werkwoorden waarbij een direct object kan of moet staan

- ③ Xavier **heeft** nog niet veel **gewerkt**.
Anton **heeft** op Vera **gewacht**.

werkwoorden zonder direct object die geen verandering van situatie of positie van het subject uitdrukken

HEBBEN

Vera **heeft** zich **gehaast**.
Xavier **heeft** zich weer **verg**ist.

reflexieve werkwoorden

ZIJN (20%)

- ④ Anton **is** naar de bakker **gefiets**t.
We **zijn** naar Japan **gevlo**gen.

werkwoorden die een beweging uitdrukken, terwijl ook de richting gegeven is

- ⑤ De vrouw van Xavier **is** **gestorven**.
Vera **is** op tijd **gekomen**.

werkwoorden zonder direct object die een verandering van situatie of positie van het subject uitdrukken

ZIJN

Anton **is** ziek **geweest**.
Xavier **is** de hele dag hier **gebleven**.

de werkwoorden 'zijn' en 'blijven'

Xavier **is** weer eens **thuisgebleven**.
Vera **is** op tijd **teruggekomen**.

samenstellingen met -blijven, -gaan, -vallen en -komen (zelfs zonder een verandering van situatie of positie van het subject en zonder dat de richting is gegeven)

'HEBBEN' ≠ 'ZIJN'

veranderen	Jan heeft <u>zijn reisplannen</u> veranderd.	↔	Jan is de laatste jaren erg veranderd.
verliezen	Nelleke heeft haar handtas verloren.	↔	Nelleke is haar handtas verloren. (= vooral spreektaal)
vergeten	Ik heb / ben mijn paraplu vergeten.	↔	Ik ben haar naam vergeten. (= iets vergeten in je hoofd)

woordenlijst deel 1 les 2

het bedrag	besparen	allerlei	in vergelijking met
	omgaan met*°	beschikbaar	van tevoren
	opleveren°	gierig	
	overwegen*	zuinig	
	toegeven*°		
	uitgeven*°		
	verminderen		
	wennen aan		

oefeningen

1 Wat betekent ongeveer hetzelfde?

1. wennen aan iets	a. kleiner of minder worden
2. verminderen	b. aanwezig
3. allerlei	c. iets gewoon beginnen te vinden
4. beschikbaar	d. eerder, vroeger
5. een groot bedrag	e. verschillende
6. van tevoren	f. veel geld

1	
2	
3	
4	
5	
6	

2 Welk woord past in welke zin?

1. toegeven - uitgeven	
– Ik moet ... dat ik echt stom ben geweest.	
– Klopt, je had nooit zo veel geld mogen ... aan die auto.	
2. gierig - zuinig	
– Mijn ouders proberen ... te leven, maar dat betekent niet dat ze nooit eens naar een restaurant gaan.	
– Dus ze zijn niet zoals de Schotten? Die hebben de naam ... te zijn en alleen geld uit te geven aan wat echt noodzakelijk is.	
3. omgaan met - wennen aan	
– Johan weet niet goed hoe hij ... kinderen moet Hij heeft namelijk zelf geen kinderen.	
– De Cubanen zijn veel warmer in vergelijking met de Belgen. Zelfs na 10 jaar heeft Eduardo nog steeds niet kunnen de geslotenheid van de mensen hier.	
4. overwegen - overleggen	
– Anton ... een studentenkamer te huren, maar hij weet niet goed waar hij moet beginnen te zoeken.	
– Xavier moet nog met Anton en Vera ... wat er nu moet gebeuren.	
5. opleveren - besparen	
– Als je wat vaker de fiets neemt in plaats van de auto, kun je veel geld	
– Ja, dat is waar, maar je auto wegdoen, dat kan je nog veel meer geld	

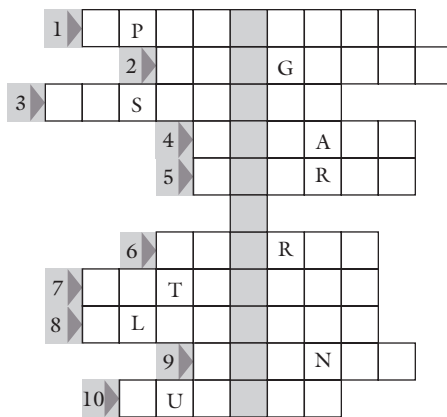
1	
2	
3	
4	
5	

3 Je krijgt twee contexten. Vul telkens hetzelfde woord in. Soms moet de vorm worden aangepast.

1. – Er zijn nu geen formulieren We sturen ze u volgende week op. 1 _____
- Nee, mevrouw, op dit moment is de minister niet Kunt u over een halfuurtje terugbellen?
2. – ... met vroeger heeft Kristien nu een heel ander leven. 2 _____
- ... met sommige andere landen is België een goed land om te wonen.
3. – We zoeken iemand die goed met kinderen kan ... om volgend weekend voor onze baby te zorgen. 3 _____
- Jimmy moet met geld leren Hij geeft alles wat hij heeft onmiddellijk weer uit.
4. – Je kunt energie ... door een dikke trui aan te trekken in plaats van de verwarming hoger te zetten. 4 _____
- Als je wilt ..., moet je minder geld uitgeven. Dat is toch logisch?
5. – Ik kan echt niet van ... zeggen of ik op tijd zal komen. Ik bel je wel als ik klaar ben. Goed? 5 _____
- Het is ook altijd hetzelfde! Ik wist van ... dat je geen geld zou hebben om me terug te betalen!
6. – Anton heeft ... een computer te kopen, maar hij gaat het niet doen. Hij vindt computers wat te duur. 6 _____
- Xavier ... al het geld in een safe te stoppen.

4 Vul de puzzel in.

Tip: het woord in de grijze kolom is het tegenovergestelde (↔) van 'vermeerderen'.

1. We werken hard, omdat dat veel winst kan
2. 'Ik moet ... dat je de laatste tijd je best hebt gedaan, Fien', zei de leraar.
3. Je kunt natuurlijk ook geld ... door minder dure kleren te kopen.
4. Ik mag van mijn vader niet meer ... met mijn buurjongen omdat hij softdrugs gebruikt.
5. Karel is echt ... : hij betaalt nooit een drankje voor iemand anders!
6. Mijn ouders hebben een ... van 25.000 euro gewonnen.
7. Winkelen en geld ... is alles wat ze doet. Geld verdienen is de taak van haar man, vindt ze.
8. Ook in Frankrijk vind je ... soorten Belgisch bier.
9. Als student stond ik nooit voor 10 uur op. Nu moet ik om 8 uur al beginnen te werken. Maar ik zal er wel aan ..., zeker?
10. We moeten nu ... leven omdat we nog wat willen sparen voor ons nieuwe huis.

5 'Hebben' of 'zijn'? Vul de juiste vorm in.

De vrouw van Xavier is gestorven.

1. Na die ruzie ... ze zich een tijdje echt slecht gevoeld.
2. De minister ... snel naar Den Haag gereden.
3. ... je je portefeuille nu weer verloren?
4. ... je het Rijksmuseum al eens bezocht?
5. Dokter Martens ... me een medicijn voorgeschreven.
6. ... de les al begonnen?
7. Meneer Berends ... weer te laat opgestaan.
8. Waarom heb je me niet gezegd dat je telefoonnummer veranderd ...?
9. Help! Er ... een ongeluk gebeurd!
10. Bertje, ... je je nu nog niet gewassen?
11. We zijn moe omdat we de hele dag gefietst
12. Joris ... uit de boom gevallen!
13. Sorry, ik ... je naam vergeten.
14. Ellen ... haar agenda vergeten.
15. Sinds Rita getrouwd is, ... ze erg veranderd.
16. Je ... tijdens het spel de regels veranderd en dat mag niet!
17. Bram ... Lola nog nooit bloemen gegeven.
18. Waarom ... je thuisgebleven?
19. De koekjes die ik heb gebakken ... mislukt!
20. Emanuela ... haar cadeautje voor Paolo verloren.

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	

Bent u goed verzekerd?

Het leven zit vol risico's. Op elk moment kan er wel iets onverwachts gebeuren dat u geld kan kosten: u valt van de trap, breekt een been of u hebt een auto-ongeluk. In die gevallen is genoeg geld hebben niet genoeg. Daarom is het **handig** als u **verzekerd** bent, want dan betaalt de **verzekering** een groot deel van uw **schulden** terug.

Hieronder staan vijf verschillende reclametekstjes van verzekeringsmaatschappijen. Over welke verzekering gaat het telkens? Kies uit: een levensverzekering, een reisverzekering, een verkeerspolis, een familiale verzekering, een ziektekostenverzekering

de polis: het contract tussen een verzekeringsmaatschappij en een klant

1 1.

Wie maakt er nu nooit eens een foutje? Je loopt zonder te kijken de straat over, een fietser **wijkt uit** en botst door jouw schuld tegen een geparkeerde auto. Of je loopt rond in een souvenirwinkel, maakt een iets te zwerige **beweging** en gooit zo een porseleinen vaas op de grond. En de eigenaar **eist** gegarandeerd een **schadevergoeding**. In deze en in vele andere gevallen is deze verzekering geen **overbodige luxe**.

uitwijken: opzij gaan, aan de kant gaan
de vergoeding: geld dat je betaalt voor een dienst of om iets goed te maken

1 2.

Je gezin. Je staat altijd voor hen klaar en zorgt er ook voor dat ze op financieel vlak niks **tekortkomen**. En je wilt natuurlijk niks liever dan dat ook hun toekomst verzekerd is, ook als je er niet meer bent. De volledige is de beste oplossing om je gezin een mooi **vermogen na te laten**. Je bent verzekerd vanaf je eerste **premie** en het **kapitaal** wordt **uitgekeerd** bij het **overlijden**, wanneer dat ook is.

de luxe: wat je niet nodig hebt, maar wat wel leuk is om te hebben
tekortkomen: missen
het vermogen: het bezit, een geldbedrag
nalaten: iets achterlaten bij overlijden

1 3.

Er gebeuren meer verkeersongevallen dan je denkt. En die zijn niet altijd de schuld van de anderen! Vergissen is menselijk en even verstrooid zijn **evenzeer**. Maar wist je dat je **wettelijk** geen enkel recht op schadevergoeding hebt, wanneer je als automobilist een ongeval **veroorzaakt**? Je moet dan zelf **opdraaien voor** je medische en mogelijke andere kosten: inkomensverlies, **invaliditeit** of zelfs overlijden. Met deze verzekering is dat niet het geval.

de premie: geld dat je moet betalen voor een verzekering
het kapitaal: grote hoeveelheid geld
uitkeren: geven (van geld)
evenzeer: eveneens, ook voor iets opdraaien: iets moeten betalen

1 4.

Ziek zijn is niet alleen vervelend, maar kan ook duur zijn. Met een goede verzekering hoeft ziek zijn absoluut geen financiële ramp te worden. We hebben een speciale verzekering ontwikkeld voor mensen als jij want natuurlijk zit je als student niet te wachten op extra kosten. **Vandaar**

de invaliditeit: het gehandicapt zijn

dat we dit speciale aanbod doen. Een goede verzekering tegen een zeer **redelijke** prijs.

1
5

5.

Gaat u drie maanden of langer de wereld **ontdekken** en wilt u met een **veilig** en **onbezorgd** gevoel reizen, kies dan voor deze verzekering. Ze is ook **geschikt** als u een studie volgt in het buitenland of over de grens gaat werken.

onbezorgd: zonder zorgen

grammatica

Weet je het nog?

presens

perfectum

presens

perfectum

Ik slaap. → Ik HEB geslapen.

Ik blijf. → Ik BEN gebleven.

Ik wil een hond. →

Ik ga naar huis. →

Ik wil werken. →

Ik ga werken. →

Kies nu tussen 'hebben' en 'zijn'. Vul de juiste vorm in.

- Hij niet lang durven blijven.
- Door het slechte weer Anton niet op tijd kunnen vertrekken.
- Tine tot het einde moeten blijven.
- Ik niet mogen gaan van mijn vrouw.
- De secretaresse naar de vergadering proberen te komen.
- We daar nooit meer naartoe willen gaan.

PERFECTUM MET DUBBELE INFINITIEF: 'HEBBEN' OF 'ZIJN'?

Vera **heeft** *leren* fietsen.
dus meestal:

Willem **is** bij haar *blijven* eten.
hulpwerkwoord van de eerste infinitief

maar bij de volgende zes werkwoorden:

durven	Ria	heeft	<i>durven</i>	vertrekken.	= Ria	is	<i>durven</i>	vertrekken.
kunnen	Marcel	heeft	<i>kunnen</i>	blijven.	= Marcel	is	<i>kunnen</i>	blijven.
moeten	Colin	heeft	<i>moeten</i>	komen.	= Colin	is	<i>moeten</i>	komen.
mogen	Anna	heeft	<i>mogen</i>	gaan.	= Anna	is	<i>mogen</i>	gaan.
proberen	Guy	heeft	<i>proberen</i>	te komen.	= Guy	is	<i>proberen</i>	te komen.
willen	Annie	heeft	<i>willen</i>	gaan.	= Annie	is	<i>willen</i>	gaan.

hulpwerkwoord van de eerste ...

... of van de tweede infinitief

Dit gebruik van 'hebben' of 'zijn' kan regionaal, en zelfs van persoon tot persoon verschillen. In Nederland lijkt men meestal voor 'hebben' te kiezen, terwijl in Vlaanderen 'zijn' ook vaak gebruikt wordt.

woordenlijst deel 1 les 3

de beweging	eisen	geschikt	telkens
de maatschappij	ontdekken	handig	vandaar (dat)
de schade	overlijden*	overbodig	
de schuld	veroorzaken	redelijk	
de verzekering	verzekeren (r)	veilig	
		wettelijk	

oefeningen

1 Welke combinatie kan niet? Doorstreep ze.

1. een handige koffer - een handige schade
2. een geschikte verzekering - een geschikte schuld
3. een veilige auto - een veilige glimlach

2 Wat past niet in het rijtje? Doorstreep.

1. de maatschappij - de firma - de beweging
2. overlijden - eisen - vragen
3. ontdekken - vinden - veroorzaken
4. wanneer - vandaar (dat) - daarom

3 Zoek rechts het woord dat ongeveer hetzelfde betekent als de onderstreepte woorden links.

1. Astrid Lindgren, de schrijfster van Pippi Langkous, is <u>gestorven</u> in 2002.	a. redelijk	1
2. <u>Elke keer</u> als Frank een grap vertelt, moet ik lachen.	b. overleden	2
3. Maar dat is toch een <u>onnodige</u> vraag! Natuurlijk mag je hier blijven eten.	c. veilig	3
4. Mijn broer is <u>nogal</u> intelligent en daarom mocht hij op zijn 16e al aan een universitaire studie beginnen.	d. veroorzaakt	4
5. Hevige regen <u>zorgt</u> vaak <u>voor</u> auto-ongelukken.	e. wettelijk	5
6. Natuurlijk kun je hier 's nachts fietsen. De weg is verlicht en er staan overal huizen. Echt <u>niet gevaarlijk</u> dus.	f. telkens	6
7. In openbare gebouwen is het <u>volgens de wet</u> verboden te roken.	g. overbodige	7

4 In de twee zinnen is telkens hetzelfde woord verdwenen. Welk? Let op de vorm.

1. – De grootvader van An is zachtjes in zijn slaap
– Mijn man heeft een levensverzekering afgesloten. Als hij ..., dan krijg ik veel geld!
2. – Als je een huis koopt, moet je je onmiddellijk ... tegen brand-schade.
– Ik weet niet waar Marco is. Toen ik hem gisteren belde, ... hij me dat hij zou komen.
3. – Harry is heel Wat kapot is, maakt hij altijd zelf.
– Een woordenboek is ... als je een taal leert.
4. – Bij welke ... heb jij die verzekering afgesloten?
– De ... steeds beter maken, dat is de taak van politici.
5. – 18 euro voor een cd? Dat lijkt me een ... prijs.
– Ik vond het Stedelijk Museum van Amsterdam ... interessant, maar toch heb ik meer genoten van het Van Gogh museum.
6. – Ik heb een verkeerde ... gemaakt met mijn hoofd en nu doet mijn nek pijn.
– Goede acteurs maken heel natuurlijke
7. – Vanochtend heeft een auto-ongeluk op de E19 een file van 30 kilometer
– Roken kan ernstige ziektes
8. – Als u een ongeval hebt, betaalt de ... de schade. Dat is toch logisch?
– In de prijs van de reis zit al een annulerings... . U krijgt dus uw geld terug als u bijvoorbeeld ziek wordt en niet kunt vertrekken.
9. – Wat? Is Bert ontslagen? ... dat hij er vanmiddag zo slecht uitzag.
– Heeft hij lang in Frankrijk gewoond? ... zijn Franse accent!

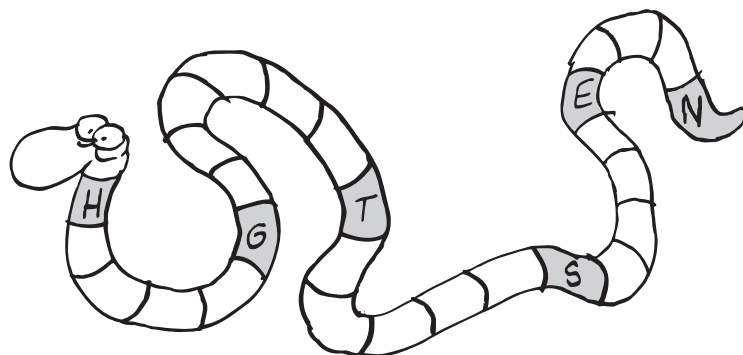
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	

5 Van welk woord is dit een definitie?

1. wat mag volgens de wet	w...	1
2. zonder gevaar	v...	2
3. een verzekering voor iets afsluiten	zich v... tegen iets	3
4. iets of iemand (als eerste) vinden	o...	4
5. niet nodig	o...	5
6. de verantwoordelijkheid voor een fout die je hebt gemaakt	de s...	6

1	
2	
3	
4	
5	
6	

6 Vul de volgende woordslang in. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. In elk vakje komt één letter.

1. gezegd van iemand die goed en creatief kan werken met zijn handen
2. ideaal
3. steeds weer, iedere keer
4. wat je kan hebben na een ongeluk, bijvoorbeeld een kapotte fiets
5. iets absoluut willen hebben of krijgen

7 Verander de zin zoals in het voorbeeld.

Wout leert lezen bij zijn oma.
Wout heeft bij zijn oma leren lezen.

1. Thomas wil dokter worden.

2. Hier blijf ik zitten.

3. We kunnen lekker zwemmen in de rivier.

4. Ik blijf het altijd proberen.

5. Peter wil naar huis gaan.

6. We moeten bij de directeur komen.

7. Janneke wil me kussen.

8. Ik durf niet van het dak te springen!

9. Ik mag altijd doen wat ik wil.

10. Steven probeert de hele tijd te bellen.
